

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Quomodo à supradictis Officium diuinum recitandum sit, vt praeepto fiat
satis. Punct. 3

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

aliqua causa occurrat, quæ Pontificem consuli non permittat. Probo, quia solum obstat potest lex generalis lata à Pontifice recitandi illo die de alio Sancto, vel de feria. Sed Episcopi potestatem habent dispensandi in legibus Pontificiis: vt late probamus *tractat. de legibus, disput. vltima de dispensatione præcipue cum vrger causa, & non patet adiuu ad Pontificem. Ergo poterit in hac lege generali dispensare. Secundo, priuilegia & facultates, quæ à Sede Apostolica expostulantur, sunt pro recitatione perpetua. Ergo signum est pro temporalis ab Episcopo fieri posse.*

13 Quinto, dubitatur. An sit præceptum recitandi Officium Virginis, Defunctorum, Psalmos penitentiales, & graduales? Respondeo ex omnium sententia, videntes Breviario Pij V. non teneri extra chorum ad horum recitationem, quia ita cauetur in supradicta Bulla. At alij spectare debent consuetudinem sui loci, & iuxta consuetudinem metienda est obligatio. Sic alios referens Bonacina *disput. 1. quæst. 3. part. 1. num. 22.* Ab hac regula excipitur dies commemoracionis omnium defunctorum, in quo teneris officium defunctorum dicere, quia est pars officij illius diei, & ita habetur in Calendario, & constat ex praxi. Idemque est dicendum de Litanis tempore Rogationum si processionibus non intersit: quia est pars officij illius diei, neque in Bulla Pij V. excipiuntur, sicut excipiuntur alij Psalmi. & preces, esto contra teneat Carolus Macig. *cap. 29. num. 18.* & indicet Vazquez *de benef. cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 1. in fin. vbi adducit Sotum, Armillam, & Syluestrum, sed loquuntur extra tempus Rogationum.*

14 Sexto, dubitatur. An satisfacias si officium Canonicum alia lingua præter Latinam dicas? Respondeo probabile esse te satisfacturum obligationi. Quia formulam Romanam precandi quoad substantiam retines. Quia hæc non tam ex idiomate Latino, vel Græco constat, quam ex sensu orationis, & illius dispositionis. At sine dubio grauitur peccabis, si aliquoties facias: quia cenferis Ecclesie generalem ritum, & morem parumpendere, illumque tuæ particulari deuotioni postponere. Secundo, si publicè facias. Quia præbes populo occasionem scandali & erroris. Sic late Bellam. *lib. de verbo Dei, cap. 15.* & 16. Suarez *tom. 2. de Relig. cap. 7. n. 8.* Emmanuel Sà verbo Hora num. 10. Bonacina *disput. 1. q. 3. punct. 1. n. 15.*

15 Septimo, dubitatur. An si addas, vel diminuas aliquid ex officio Canonico, pecces? Nemini est dubium te peccare saltem venialiter, etiamsi minimum addas, vel diminuas, tanquam patrem diuini officij. Quia expressè in Bulla Pij V. præcipitur nullam esse faciendam additionem, vel diminutionem. Quod à fortiori procedit, cum officium publicè dicitur, seu in choro. Imò crederem esse peccatum mortale, si vel minimam adderes, vel detraheres animo, vt in perpetuum sic duraret. Quia licet respectu diuini officij illa sit minima pars, & leuis additio, vel diminutio: non est tamen leue, sed graue illam minimam partem ritui Ecclesie quasi perpetuò addere, vel diminueri. Tum ob usurpatam iurisdictionem; tum ob introductionem noui ritus & cultus. Sic Suarez *lib. 4. de hor. can. cap. 15. n. 15.* Filiucius *tract. 23. cap. 6. g. 11.* esto contra teneat Bonacina *disput. 1. q. 3. punct. 1. n. 21.*

Dixi tanquam partem diuini officij, quia si addas aliquid concomitantè, & per accidens ad maiorem diuini cultus solemnitatem, non est peccatum. Hac enim ratione honestatur cantus, qui inter vnum, & alium Psalmum solet ad organum, vel musicum instrumentum fieri, ita Bonacina loco supra indicato.

16 Octauo, dubitatur. An supradicta additio, vel diminutio satisfacias præcepto recitandi? & quidem, si notabilem partem diminuas, clarum est te non satisfacturum. Tum quia illud officium sic diminutum non retinebit absolute formam præscriptam. Tum quia illud officium est absolute præceptum secundum se totum. Ergo omnia graui parte præceptum absolute implendum omittitur. At si officio notabilem partem addas, credo, etsi pecces, propter additionem, te satisfacturum præcepto recitandi. Quia totum, quod præcipitur, recitas, etsi alijs præcipibus mixtum. Dices: ex illa mixtione probatur te non satisficere præcepto, quia illa mixtio facit vt non sit eadem formula officij, sed alia: at teneris recitare iuxta formulam in Breviario præscriptam. Ergo non satisfacias. Respondeo moraliter loquendo non esse aliam formulam; quia non debes cenferi illa addere, vt patrem diuini officij, sed quasi per accidens.

17 Nono, dubitatur. An satisfacias præcepto recitandi, si die quo recitandum est de Sancto, recites de feria, & è contra? Non defunt auctores qui affirmant te solum in hac mutatione committere peccatum veniale. Sic Caiet. *verb. Hor. §. 3.* Syluester *eodem verbo, quæst. 2.* Emmanuel Saa *eodem verbo, num. 12.* Zerola *n. 6.* & reputant probabile Valent. *disput. 6. quæst. 2. part. 10. §. 3.* Lessius *lib. 2. cap. 37. num. 77.* Vazquez *de benef. cap. 4. §. 1. dub. 2.* Vega *1. p. cap. 118. casu 17.* Motenur quia præceptum impletur quoad substantiam, etiamsi in modo deficiat, substantia enim præcepti est, vt recites secundum formam Breviarij Romani, & non alterius. Modus autem accidentalis est, vt hoc die recites de feria, alio de Sancto. Ergo.

18 At mihi vetius & probabilis est te non satisficere præcepto, si omisso feriali officio recites de Sancto, vel loco officij de Sancto recites de feria, cum recitandum non est, sic docent

pluribus relatis Suarez *tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 11. n. 6.* & *cap. 23. num. 12.* & 14. Bellam. *tom. 3. lib. 1. controu. 3. cap. 18.* Garzia *de benef. 3. p. cap. 1. num. 150.* Bonacina *disp. 1. de hor. can. quæst. 3. punct. 2. num. 17.* Reginaldus *praxi lib. 18. num. 177.* Filiucius *tract. 23. cap. 8. quæst. 4. num. 186.* & *cap. 7. quæst. 3.* & alij apud ipsos Moueot, quia præceptum non solum est de recitando in genere secundum formam præscriptam à Pio V. sed de recitando, verbi gratia, tali die de Sancto, & tali de feria, quia hoc in forma præscripta continetur. Aliàs non solum non esset peccatum mortale illius omisso, sed nec veniale; quia non potest esse peccatum veniale, vbi non est materia præcepti violatio. Quod si fatearis, vt verè fatendum est, materiam præcepti esse hanc particularem recitationem; & illam omittens recites aliam, quæ præcepta non est, non videris præcepto satisficere. Quia non potest fieri satis præcepto per rem non præceptam. Item si verum esset tantum esse obligatum recitare secundum quamlibet formam Breviarij Romani; non secundum formam continentem quolibet die, satisficeres præcepto recitandi, si officium dicas de Resurrectione quolibet die quadagesimæ, & Dominica per annum. Consequens autem durum videretur, cum totum illud officium non æqualeat maruinis precibus alterius diei. Ergo. Et ex his patet responsio fundamento contrarij. Nego enim præceptum secundum substantiam esse tantum recitationem secundum formam Breviarij Romani, vt sic, sed etiam secundum hanc, & illam formam. Quia pro quolibet die est distinctum præceptum iuxta distinctionem ritus recitandi.

PUNCTVM III.

Quomodo à supradictis officium diuinum recitandum sit vt præcepto fiat satis.

- 1 Deciditur quæstio ab Innocentio 1 11.
- 2 An truncare verba obstat obligationi.
- 3 Quid dicendum de interruptione.
- 4 Attentione illa requiritur, quæ ad orationem necessaria est.
- 5 Intentio sufficit virtualis.
- 6 Si solus recitas, non teneris proferre verba voce ita aliorum, vt te audias.
- 7 Quid si cum socio.
- 8 Quæ tenearis proferre, quando recitas cum socio.
- 9 Non satisficis obligationi, si non expectes integram socij probationem.
- 10 Quid si recites animo non satisfaciendi præcepto.
- 11 An si recites sine attentione pecces?

1. Satisficet huic interrogationi Innocentius III. in *cap. Dolentes de celebratione Missarum*, præcipiens in virtute sanctæ obedientie, & sub pena suspensionis, omnibus ad recitandum obligatis, vt diuinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent pariter, & deuotè. Quid autem sit studiosè celebrare? quid deuotè? videntur esse.

Ad studiosam celebrationem notant Doctores tria requiritur. Primò, ne verba omittantur: Secundo, ne truncantur, & mutilentur: Tertio, ne inextrumpantur. Quotiescumque enim aliquod horum contingit, culpabiliter, diei non potest officium studiosè, sed potius negligenter celebrari. Ad deuotam vero celebrationem requiritur debita intentio & attentio. Sic omnes Doctores cum glossa in *sup. dict. cap. Dolentes.*

2. Omisso verborum communitè contingit cum verba priora vesiculi vltimis iunguntur, omisso intermedijs; quæ omisso si in magna quantitate sit, sine dubio est mortale. Tum quia ex officio diuino relinquuntur grauis quantitas. Tum quia illa, quæ dicuntur, possunt reputari non dicta. Nam dicta illo modo, vel nullam, vel propriam significationem habent: proinde sic omittens teneret reperere. Si autem in leui quantitate fiat, leue erit peccatum. Aliquando tamen propter inadvertentiam, balbutitionem, inolitam consuetudinem excusari poteris, sed ratio, ait Lessius *lib. 2. cap. 37. dub. 10. num. 56.*

Truncare, vel mutilare verba; quod fit absorbendo syllabas, existimat Lessius solum esse peccatum veniale, si voluntarie fiat, & nullum peccatum, si inuoluntarie. Regulariter credo ita esse; quia raro ob lyncopen syllabarum perditur sensus, & significatio verborum. Suarez *lib. 4. de hor. can. cap. 25. num. 6.* At si tanta esset truncatio verborum, seu syllabarum omisso, vt scilicet, & significationem amitterent, idem est dicendum, quod nuper diximus de omissione verborum, esse quidem peccatum mortale cum obligatione repetendi, si in magna quantitate fiat, & veniale si in leui.

3. Interrumpere officium absque causa extra chorum, est plures existimant esse mortale, nisi fiat animo repetendi, vt docuit Nauarrus *cap. 16. num. 75.* Medina *de erat. quæst. 6. sub finem.* Angles *de erat. q. 5. difficult. 5.* Azor. *1. p. lib. 10. cap. 8. quæst. 5.* huius probabilis est non esse mortale, neque obligationem repetendi. Quia interruptio non impedit quominus verè recites omnia cuiuslibet horæ pertinentia; ergo neque impedit, quominus satisficias

facias præcepto recitari illam horam. Neque obstat recitatione illas non esse continuas, sed discretas; nam ex discretis recitationibus una integra hora componi potest. Imò sentio, si aliqua causa iusta subit intercedendi Psalmos à lectionibus, vel unum ab alio Psalmo, te à peccato excusari posse. Sic Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 10. n. 57. Bonacina *disp. 1. de hor. can. quæst. 3. p. 2. §. 1. num. 27.* Quia quilibet Psalmus immò quilibet versus suam completam significationem habet distinctam ab alio.

4. Quantum verò ad attentionem attinet illa necessariò requiritur, & sufficit, quam diximus orationi sufficere; quare si quis solum ad verba attendat cum intentione saltem generali colendi, laudandique Deum, à præcepto satisfaciit, & quia hanc intentionem habere potest aliquibus rebus exterioribus occupatus, quæ non multum distrahant mentem, idè Doctores communiter censent sic occupatum recitantem satisfacere, verbi gratia, si recitet cum lauat manus, vel se vestiat induit. Sic Valquez de benef. cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 5. cum Soto lib. 10. de iustitia quæst. 5. art. 5. Bonacina *disp. 1. q. 3. p. 2. n. 12. §. 2.*

5. De intentione implendi præceptum nihil speciale dicendum occurrit, præter ea, quæ de legibus dicta sunt, sufficere, scilicet virtutem, quæ in eo consistit, et quis voluntatem habeat faciendi rem præceptam: hæc enim voluntate præcepto satisfaciit. Quam voluntatem habere censetur, dum solito more assidue breviter ad recitandum. Nauarr. de orat. cap. 25. n. 8. Suarez de orat. lib. 3. cap. 3. num. 6. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 11. num. 7. Bonacina *disp. 1. de hor. can. quæst. 3. punct. 2. §. 2. à n. 10.* Gazia de benef. 3. part. cap. 1. num. 209.

Circa prædicta restant nonnullæ difficultates enodandæ, vt clarus doctrina eluceat.

6. Prima difficultas est. An necessariò proferre debeas verba taliter, vt teipsum possis audire ad præcepti satisfactionem?

Respondeo breuiter, si solus recites, non esse necessarium ita proferre vt teipsum audias. Quia præceptum solum est de locutione vocali cum Deo; sed cum Deo optimè loqui potes verbaliter, quin teipsum audias: quia potes verba formare, quæ Deus optime percipiet. Ergo Deinde si necessarium esset ad orationem vocalem, & huius præcepti executionem te audire verba prolata; orare non posses vocaliter, neque hoc præceptum exequi si fatus es, aut strepitus magnus simul cum tua recitatione concurreret, qui te ab auditione impediret, quod nequaquam est dicendum, Sic Doctores statim referendi. Verum esse necessarium non sit, teipsum audire, est tamen necessarium moraliter loquendo, verba ita distinctè, & clarè proferre, vt teipsum audire possis, nisi aliquod impedimentum addit; quia verba, quæ auditu percipi non possunt non videntur verba, sed quidam motus in guttate, seu inter dentes facti, qui potius sunt inchoatio verborum, quàm verba. Colligitur ex Valentia *disp. 6. quæst. 2. punct. 10. §. 4.* Reginaldo lib. 18. n. 174. Medina *Coæ. de orat. quæst. 7.* Filiucio *tract. 23. cap. 3. n. 117.* & cap. 7. quæst. 8. Azor. lib. 10. cap. 1. quæst. 4. & tradit expressè Suarez lib. 4. de hor. can. cap. 7. num. 6.

7. Si autem cum sociis recites, debes ita proferre verba, vt ipsa sociis audiat, si ipse obligatus est recitare, aliàs præcepto non satisfaciit: & è contra ipse socius ita debet verba proferre, vt illa percipias: sin minus præcepto non facies satis. Quia oratio alterius in tantum potest esse tibi communis, in quantum illum percipis. Quia auditis loco prolatis succedit, idè que dicentis recitate, quæ socius recitat, quia illum audis.

8. Secunda difficultas est. Quæ tenearis proferre quando recitas cum sociis? Respondeo te obligatum esse proferre alternatim Psalmorum versus: responsoria autem, antiphonas, capitulum, orationes, & lectiones; est omnia sociis dicat, tu verò attendas, satisfacies. Quia sæpè in choro, cui privata recitatio se accommodat, dicuntur ab vno reliquis audientibus, ita Syluester verbo Hora quæst. 7. Suarez lib. 4. cap. 25. n. 5. Bonacina *disp. 1. de hor. can. quæst. 3. §. 1. n. 11.*

9. Tertia difficultas est. An satisfacias tuæ obligationi, si ita cum sociis festinanter recites, vt antequam ipse postrema verba sui versiculi proferat incipias tu proferre, quæ tibi competunt? Ratio dubitandi est. Quia ad præcepti satisfactionem solum requiritur, vt ea, quæ tibi competunt, proferas, audiãque quæ ab alio proferuntur. Sed vtrumque fieri potest in supradicto modo recitandi. Nam potes, & verba tua proferre, & audire prolata à socio. Ergo satisfacias, & confirmo: audire Missam potes horas Canonicas recitans: quia recitatio non impedit Missæ auditum cum debita attentione. Ergo neque tuorum versiculorum recitatio, non impedit audire, quæ socius recitat.

Nihilominus dicendum orado, te nequaquam satisfacere. Monetur præcipue. Quia inde sequetur, si socius suum versiculum proferret quando tu proferis tibi competentem, te satisfactum. Consequens autem videtur falsum, tum quia simultanea recitatio aliena est ab vfu, & consuetudine Ecclesiæ. Tum quia alterius recitatio succedit loco illius, quam tu facere debebas, sed tu non poteras simul vtrumque versiculum recitare. Ergo neque eodem tempore, cum recitat socius, potes satisfaciere. Ad rationem dubitandi respondeo, ad satisfactionem præcepti requirit, vt socij recitationem audias, cum eam facere

posses, quia nomine tui facit: at quia non poteras illam recitare, cum audis, eo quod vtrumque simul recitare non potes, idè non satisfacias. Secus est in exemplo audiendi Missam: quia auditus non succedit loco alicuius recitationis. Ita expressè Toler, lib. 2. cap. 13. num. 6. Reginaldus lib. 18. tract. 2. num. 146. & lib. 4. cap. 10. num. 87. Bonacina *disp. 1. quæst. 3. part. 2. §. 1. num. 3. & alij.*

10. Quarta difficultas, Satisfaciasne præcepto si horas recites animo non satisfaciendi? Solutio huius difficultatis constat ex his, quæ diximus, tract. de legibus. Ibi enim asserimus probabilius esse satisfacere, quia rem præceptam fecisti, illumque animum procedere ex errore, quo putas posse te impedire præcepti implerem præceptum exsequendo. Teneris tamen tempore præcepti ab hac voluntate cessare, & iudicare te adimpletæ præceptum, aliàs præceptum voluntate violabis.

11. Quinta difficultas. An recitans horas Canonicas, sine attentione ad verba pecces? Respondeo, si ex obligatione horas Canonicas recitas, præcepto non satisfacias, quia verè non oras ac proinde peccas mortaliter, si animum non habes repetendi. At si ex deuotione recitas distinguendum est, si animum habes orandi, peccas ad minus venialiter: quia irriterent Deum alloqueris. Verum si orare non intendis, sed solum mentem distrahere, & à prauis cogitationibus diuertere, beneque occupatum esse: non videris peccare. Lessius lib. 2. cap. 37. dub. 11. n. 67. Bonacina *disp. 1. de hor. can. quæst. 3. punct. 2. §. 2. num. 7.* Azor. 1. p. lib. 10. cap. 12. quæst. 11. Suarez *tom. 2. de relig. lib. 3. cap. 4. n. 3. & sequentibus, Reginald. lib. 18. n. 149. & lib. 4. cap. 10. n. 85.*

PUNCTVM IV.

Quo tempore, quo ordine, quo loco, & quo corporis habitu, & situ officium diuinum recitandum sit, vt præcepto satisfacias?

1. Omnibus diebus officium diuinum recitandum est.
2. Præuenire, vel postponere intra diem tempus horarum solum est veniale.
3. Quo tempore præueniri potest Matutinarum precum recitatio?
4. Ordo in diuino officio seruandus est saltem sub veniali.
5. Quid si ordinem inuertat in eadem hora.
6. Non est mortale dicere Missam nondum expleto matutino officio illius diei.
7. Nullum locum signatum esse pro priuata recitatione.

1. Quantum ad tempus attinet respondeo te obligatum esse singulis diebus recitare totum officium: tum ex cap. Dolentes, de celebratione Missarum; tum ex Bulla Pij V. cum ex consuetudine recepta. Cum autem dies incipiat à media nocte antecedentis diei, & finiatur media nocte sequentis, intra huius temporis latitudinem teneris totum officium recitare. Cui obligationi satisfacias quacumque hora illius diei recites, siue mane, siue vespere, siue ante solis ortum, siue post illius occasum.

2. Verum est hoc ita sit, peccatum veniale erit præuenire, vel postponere horas absque causa extra tempus determinatum, verbi gratia, dicere Primam Vespertino tempore, Completorium mane, & sic de reliquis. Quia ordinem præscriptum ab Ecclesia perueritis. Non autem videtur grauis materia præsertim pro officio priuato.

Primam, Tertiam, Sextam, & Nonam tribus horis, post solis ortum, nec veniale est simul dicere; quia in vfu obtinuit, vt sic dicantur, neque Vesperas Completorio hora secunda post meridiem, in iis consentiunt Doctores statim referendi.

3. Aduerto tamen Matutinum officium cum Landibus ex recepta consuetudine te præuenire posse pridie ad Vesperam, id est, ante solis occasum, seu postquam Vesperæ, & Completorium in Ecclesiis Cathedralibus absoluta sint, quod esse solet hora quarta pomeridiana, imò tertia cum dimidia: & illa hora Matutinum sequens diei incipere potes. Sic Lessius lib. 2. de iustitia cap. 37. dub. ult. à num. 78. & clarus Bonacina *disp. 1. de hor. can. quæst. 3. p. 3. in fine*, qui dicit tribus horis post meridiem Matutinum recitari posse. Suarez lib. 4. cap. 26. num. 14. dicit inter tertiam & quartam horam pomeridianam recitari posse, & aduertit hoc posse fieri, siue hyeme, siue æstate.

Difficultas autem est. An illo die, quo in clericis beneficia, & religiosi incipit obligatio dicendi officium, debeant integrum dicere. Respondeo non debere, sed solum ab illa parte, à qua obligatio incipit, vt g. accepti ordinem, beneficium, professionem hora vnde cetera ante meridiem, non teneris recitare Matutinum illius diei neque Primam, neque Tertiam, sed ad summum Sextam & reliquas horas: quia ab illa hora vnde cetera incipit obligatio, & nullus obligatur ad recitandas horas cum illarum postponitione, nisi suo tempore obligatus esset illas recitare. Suarez lib. 4. de hor. can. e. 27. n. 8. Bonacina. alios referens

ESTRUC
LAO
TONI
E